

WIEKE VAN OORDT

VROUWEN
KUNNEN
niet
ZEILEN

IK
PROBEER
HET TOCH

HOLLANDIA
Haarlem

*Voor Michel, mijn broer,
die me met regelmaat op koers houdt*

U kunt u gratis abonneren op de Hollandia-nieuwsbrief via onze website www.hollandia-boeken.nl, waar u natuurlijk ook alle informatie vindt over onze andere boeken.

Eerste druk 2018

© 2018 Wieke van Oordt
© 2018 Uitgeverij Hollandia BV, Postbus 317, 2000 AH Haarlem
(e-mail: post@gottmer.nl)
Uitgeverij Hollandia BV maakt deel uit van de
Gottmer Uitgevers Groep BV

Omslagontwerp: Ingrid Bockting
Vormgeving binnenwerk: Peter Verwey
Tekstredactie: Mariska Heijmen

ISBN 978 90 641 0664 4
ISBN 978 90 641 0665 1 (e-book)
NUR 484

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of een andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

‘Angst en geluk zijn tweelingzusjes’

HERMAN DE CONINCK

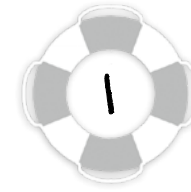
Zeiltocht

Zingen omdat zeilen zo verrukt.
Het lichaam als een vlam gebukt
op het witte waterstuk.
Stromen. En volkomen zijn
vrouwelichaam achterover,
achterover naar beneden,
met het blinken rug aan rug.
En de ziel, het helle zeil,
als een vogel over mij.
Hemelsnede.
Heil.

GERRIT ACHTERBERG,
UIT *HOONTE*, 1949

Inhoud

- 1 Overstag 9
- 2 Ik heb Les 17
- 3 Het eenvoudigste zeilexamen dat er is 25
 - 4 Bijna-botsgebied 33
 - 5 Alle mannen heten Piet 43
 - 6 Zeiltinder 57
- 7 Vrouwen kunnen niet zeilen 67
- 8 Algemeen Beschaafd Zeils 77
 - 9 De overgeefetiquette 85
 - 10 Zeiltaboes 95
 - 11 Een drijf-inbioscoop 103
- 12 Bij ons op de camping 113
 - 13 Een Zeiler 119
 - 14 Een heerlijk kontje 125
- 15 Zeilen als zomerliefde 131
 - 16 De Zeilpas 135
- 17 Zeebrapad van de Noordzee 139

Overstag

Ik hield niet van zeilen. Bij ons thuis was mijn broer degene die zeilde. Hij zat bij de zeeverkenners. Dat vond ik altijd een stom woord, 'zeeverkenners'. We woonden in Abcoude, wat nou 'zee'? Het dorp lag onder de rook van Amsterdam en als je naar zee wilde, moest je toch echt eerst de trein of de auto nemen. Of erg lang fietsen. Desalniettemin kon je in het dorp van mijn jeugd 'op' de zeeverkenners gaan. Dan ging je elke zaterdagmiddag in de zomer vanuit Abcoude op de fiets naar Vinkeveen, waar de zeeverkenners een eigen eiland, Ahoy, en een paar boten hadden. In de winter werd er geklust. Daar leerde mijn broer zeilen, op de Vinkeveense Plassen. Op dat eiland meerden ze dan af, om er te picknicken, vuurtjes te stoken en soms te slapen, een heel weekend of tijdens een zomerkamp.

Elke keer als ik mezelf hoor vertellen over een club kinderen die in het weekend naar een eigen eiland zeilen, klinkt het me

paradijselijk in de oren. Idyllisch. Wie zou dat nou niet willen voor zijn kinderen? Gezond in de buitenlucht allerlei spannende avonturen beleven met andere kinderen en ondertussen nog op een fantastische manier gedegen en voor eeuwig leren hoe je omgaat met wind en zeilen. Daar dacht ik toen heel anders over.

Misschien lag het aan het feit dat het mijn broer was die op de zeeverkenneren zat. Dan ga je dat dus als jongere zus niet óók doen. Ik niet tenminste. Ik bedoel, het was mijn bróér! Niet dat ik niet met hem kon opschieten, integendeel, maar het thuis en op gezinsvakanties prima samen kunnen vinden is nog wel even iets anders dan als kind in het openbaar dezelfde hobby of vrijetijdsbesteding uitkiezen om samen te gaan doen. Ik denk dat er nog een andere reden was waarom ik onder geen enkele voorwaarde zelf bij zijn zeeverkennersclub wilde leren zeilen: het waren alleen maar jongens die destijds in Abcoude bij de zeeverkenneren zaten. Meisjes leerden daar toen niet zeilen.

Ik kende het merendeel van die jongens wel, ik zag ze fietsen door het dorp of rondhangen bij school of ergens op het plein. Af en toe kwam er een aantal bij ons thuis, als ze bijvoorbeeld mijn broer kwamen ophalen. Dan hingen ze wachtend op de oprit over het stuur van hun fietsen, verwaaide haren, bruinverbrande hoofden, pakjes shag in de borstzakken van hun zeeverkennersoverhemden, met hun ogen alle bewegingen van mijn puberlichaam volgend als ik per ongeluk door het tuinhek naar buiten kwam en ze te laat zag om weer om te kunnen draaien. En dan zou ik moeten leren zeilen met dat stel?

Als ik al het water op ging, dan zeilde ik voornamelijk mee. Als fokkemaat vooral. Of als ballast. Mijn broer kocht als tiener een FJ en af en toe gingen mijn ouders en ik mee. De regen kwam steevast met bakken uit de lucht en er stond altijd een stormachtige, loeiende wind. We gingen schuin, het was eng, het was koud en heel nat. En mijn broer gaf me bevelen.

‘Trek de schoot eens aan.’

‘De schoot...’

‘De fokkeschoot.’

‘Dit touwtje?’

‘Het heet een schoot. En nee, niet die, maar aan de andere kant. We gingen net toch overstag?’

‘Overstag... We gaan toch niet schuin, hè?’

‘Laat maar. Klaar om te wenden?’

‘Jaha.’

Op een zaterdagmiddag ergens in een zomer werden we gebeld door vrienden. Mijn broer was omgeslagen met zijn boot. Hij had hem niet meer overeind kunnen trekken en had uren in het water gelegen, vastgeklampt aan zijn onderstebovenboot, wachtend op hulp. Eenmaal thuis deed hij verslag. Ik hoorde zijn verhaal aan.

En dit was leuk?

Mijn zeilervaring bleef steken in het meezeilvak. De glorieuze week die ik op een tjalk doorbracht tijdens een koude voorjaarsweek in de derde klas van de middelbare school was vooral glorieus vanwege de discoavonden in de Braskoer op Terschelling, waar we eerst zelf een campari-jus kochten aan

de bar en vervolgens de rest van de avond werden getrakteerd op bier en sigaretten. Uiteindelijk zochten we dronken, moe-gedanst en giechelend met z'n allen de weg naar de tjalk weer op. Van een rook- en alcoholverbod had in die tijd nog niemand gehoord. En van leren zeilen aan boord kwam het ook niet. Hallo zeg – we hadden wel wat beters te doen, zoals zonnen aan dek en alle jongens uit de disco van de avond ervoor bespreken.

Af en toe een Zestienkwadraat in Friesland huren, dat deed ik wel. In mijn studententijd bijvoorbeeld. De schippers waren altijd jongens. Ik hield me voornamelijk bezig met het heen- en weerhalen van de fok, want daar was ik dankzij Broer inmiddels wel ervaren in, en met helpen bedenken hoe we de krat bier koud konden houden aan boord, want inmiddels zomerde het dan toch eindelijk tijdens mijn zeildagen. De flesjes onder het luik in de kuip leggen bleek overigens de beste manier te zijn om het bier koel te houden, voor het geval iemand zich dat nog afvraagt. En niet, ik herhaal niet, een lijn om de krat doen en hem achter de boot slepen. We zagen de lijn binnen luttele minuten losschieten en de krat naar de bodem van het meer verdwijnen. Dat een studiege-noot vervolgens overboord stapte en de krat moeiteloos van de bodem plukte omdat hij wist dat het Koevordermeer waar we toen op zeilden zo'n beetje tot zijn knieën kwam, doet aan mijn tip niks af.

Ook later, toen ik inmiddels afgestudeerd was en werkte, bleef dat de enige manier waarop ik weleens op het water kwam: eens in de paar jaar op een open kielboot in Friesland. Mijn broer bleef van de watersport, ik had me inmiddels gestort op het (berg)wandelen. Van het Pieterpad tot de Kilimanjaro. Op een familievakantie stonden mijn broer en ik eens allebei aan het strand. Hij draaide zich naar de zee, ik naar de bergen. 'Ach, wat mooi!' riepen we allebei. Het niet willen opvolgen van instructies van mijn oudere broer was inmiddels ingeruild voor het bootgekissebis met een partner.

'Je gaat toch niet hier hijsen?'

'Waarom niet?'

'We gaan vast te schuin.'

'Wat maakt dat nou uit, zeg! Ik heb alles onder controle.'

'Ik vind het eng.'

'Je hoeft nergens...'

'Niet schreeuwen!'

Ik ging acht jaar in het buitenland wonen en raakte geen water aan. Ja, om in te zwemmen, want vijf van die acht jaren bracht ik in de tropen door, maar daar bleef het bij. In mijn drie jaren in Engeland kocht ik een campertje en trok er elk weekend en elke vakantie op uit, en parkeerde de camper langs alle wandel- en klimtochten die ik kon vinden. Ik gebruikte het vervoermiddel voornamelijk om nieuwe wandelgebieden te bezoeken.

'We kampeerden op de gekste plekken. Gewoon op het strand op de Orkney's,' maakte ik iedereen jaloers. 'Of in Schotland onder aan de Ben Nevis. Dat is pas hoe je je weekend doorbrengt!'

Terug in Nederland pakte ik de verhuisdozen uit en kocht ik weer een campertje. Acht jaar buitenland, elk vrije uur erop-uit, dit gevoel van vrijheid ging ik nooit meer opgeven.

Daar dachten de files en de natuurgebieden in Nederland heel anders over. Als ik al op vrijdagavonden na uren slakken op snelwegen ergens aankwam, zat de rest van het land daar ook.

‘Klaar om te wenden?’

Er zit grofweg vijfendertig jaar tussen de eerste keer dat mijn broer me dat vroeg en deze keer. De camper is verkocht en ik zeil weer eens een middag met hem mee. Mijn zonen wandelen allang niet meer mee in de weekenden en de FJ is een kajuitjacht geworden. Ik tuur naar de oever. Waar is het drukke land van vanochtend gebleven? Ik reisde net toch nog tussen al die toeterende en haastende anderen? En wat gaan we lekker trouwens, zo met dat vaartje zoemend door de golven. Dat de mens dat toch ooit heeft uitgevonden, om met windkracht zo elegant en spannend tegelijk vooruit te kunnen. Wacht. Waarom gaan we nou opeens zo schuin?

Ik grijp me met twee handen vast aan de bank waarop ik zit, of hoe heet zo'n ding in een boot. Niet omslaan, niet omslaan. Ik kijk naar mijn broer. Waarom ziet hij er nog net zo ontspannen uit? We gaan straks omslaan! We gaan verdrinken! Alles gaat omkraken, de mast gaat kapot, de zeilen aan rafels. En dan liggen we daar in het water. Alles gaat wegdrijven of erger: ik blijf misschien wel ergens achter haken. En dan verdrink ik, dan gaan we ten onder, voor eeuwig en eeuwig. Waarom dóét hij niks!

O.

We gaan opeens weer rechtop. Rechtop-achtig.

‘Hoe deed je dat nou?’ vraag ik mijn broer.

Hij wijst naar het zeil en daarna naar de lijn die hij vasthoudt. ‘Het is niet goed als een boot te schuin gaat...’

Ik rol met mijn ogen.

‘... want dan maakt hij minder snelheid. En...’

Snelheid? Lekker belangrijk. We gaan dóód!

‘... aanpassen. Probeer het zelf maar.’

We verwisselen van plaats. Ik heb dit vaker gedaan, gestuurd op zijn boot. Gestuurd op andere boten ook. Dan ging ik als fokkemaat op een makkelijk stukje ook even.

‘We gaan weer schuiner!’ Je gaat gewoon van ramp naar ramp op een boot. ‘Het waait hier ook zo hard.’

‘Nou, lekker toch?’

Geweldig. Heerlijk. Fantastisch. Behalve dan dat we straks keihard op de wal botsen en ik die hele boot kapot heb geramd.

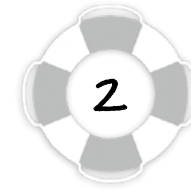
‘Zullen we overstag gaan?’ vraag ik.

‘Zeg jij maar wanneer,’ zegt hij.

Eh, voor we te pletter storten dan maar? Verdrinken in het kolkende water? Ik knijp de helmstok tot mijn knokkels wit zijn. Ik ben een volwassen vrouw en ik zit hier in een zeilboot bang te zijn.

‘Klaar om te wenden?’

De volgende dag meld ik me aan bij een zeilvereniging in mijn buurt. Mijn leven als meezeiler is voorgoed voorbij.

Ik heb Les

‘Ik wil niet meer bang zijn.’

De andere cursisten in de boot kijken me knipperend aan. Zij hadden net ook antwoord gegeven op de vraag van de zeilinstructeur. Hij had iedereen gevraagd wat hun doel was van deze lessen. Wat wilden ze bereiken? Ze wilden van alles: diploma’s halen, eigen boten kunnen huren of zelfs kopen. Maar van je angst afkomen zat er niet bij.

‘Eh... je bent bang?’ vraagt de zeilinstructeur.

‘Ja, ik vind schuin gaan eng.’ Ik wacht een seconde in de hoop op bijval. Maar er komt geen instemmend ‘Hm, ja ik ook’ of ‘En dat je dan denkt dat je omslaat! Zo herkenbaar’. Ze kijken me aan of ik heb opgebiecht dat ik het eng vind om naar de bakker te gaan. En dan ligt zo’n etalage dus vol met crois-santjes. Gewoon naast de mueslibollen! Rillingen over mijn rug. Ik kuch iets weg.

‘Dan weet ik niet meer wat ik moet doen. Als de boot zo schuin gaat. Daarom vind ik zeilen niet leuk. Vond.’

‘Ah!’ Ik blijk iets gezegd te hebben wat op het vinklijstje van de instructeur staat. ‘Je wilt contróle hebben.’

‘Ja. Controle. Precies.’

De instructeur knikt. ‘Heel goed, heel goed. Dat is precies waar het om gaat.’ En hij begint een verhaal over het belang van snelheid houden met de boot zodat je kunt blijven manoeuvreren. ‘En met wind loopt de boot natuurlijk lekkerder.’

Lopen. Ik heb al gauw begrepen dat je voor zeilen allerlei termen gebruikt, behalve de term ‘zeilen’. Je gaat varen, niet zeilen en een boot loopt of ligt lekker.

‘Ik ben bang dat ik omsla.’

En dan volgt er een verhandeling over hoe moeilijk het is om boten om te krijgen, al helemaal dit soort boten.

‘En al zóú je omslaan, wat dan nog?’

Ik kijk naar het water en het landschap achter mijn instructeur. We varen in een Valk op de Rijn en zijn vertrokken bij een zeilvereniging even buiten Wageningen. Er loopt een smalle dijk van Wageningen naar Rhenen. Ik kom er regelmatig met hardlooptraining. Maar nu heb ik er voor het eerst de afslag genomen naar de vereniging. Vanaf de dijk kun je haar niet zien liggen, er staat alleen een bordje bij de afslag. Linksaf en dan naar beneden. Ik keek altijd de auto’s en fietsers na, terwijl ze naar omlaag zoefden, richting de masten die boven de boomtoppen uitstaken. Dat was niets voor mij. Dat was voor Zeilers.

We zitten met z’n drieën in de boot, waarvan ik dus nu weet dat je er ‘polyvalk’ tegen zegt en niet alleen ‘Valk’. Even voor ons vaart een tweede instructieboot met drie anderen. Het is vrijdagmiddag, aan het einde van de dag, en iemand heeft de wind uitgezet. We gaan stroomopwaarts of doen een poging daartoe. Langs de oever van de rivier staan koeien met hun poten in het water. Ze drinken loom.

‘Kijk dan!’ Ik wijs naar de beesten aan bak. ‘Jongens, wat is het mooi, zo vanaf het water, hè? O sorry.’ Ik moet de instructeur onderbroken hebben, want hij heeft zijn handen nog in de uitlegstand.

‘Eh, ja. Inderdaad heel mooi,’ zegt hij.

De hele bootbemanning kijkt even naar waar ik naar keek en gaat dan weer verder met het zeiltechnische gesprek. Kom op, concentreren. Dit is de eerste keer in mijn leven dat ik niet op een zondagmiddag in een zeilboot zit om eens een vrijetijdstochtje naar de andere kant van het meer en weer terug te maken. Wie wil er nog wat drinken, toastje erbij. Nee, ik heb Les.

‘We gaan het niet halen, jongens, de steiger. Gooi de boot maar om.’

‘Expres?!’

Goed. Omgooien blijkt hier teruggaan te betekenen. Het was de bedoeling om naar een steiger te varen om daar eventueel wat handelingen uit te voeren. Handelingen, daar bedoelde de instructeur aanleggen mee. Zou aanleggen iets anders dan afmeren zijn?

‘Te weinig wind.’ Hij zegt het met duidelijk spijt in zijn stem. ‘We gaan terug.’

‘Jammer,’ zegt iedereen minus ik.

De zon is een rode bol. We zitten op het terras van de zeilvereniging en kijken uit over een Nederland van lang geleden. De rivier meandert en katapulteert iedereen die vanavond aan haar oever zit, terug in de tijd: we zien alleen koeien, hoog groen gras, hellende bomen, kronkelend water. Ik zak onderuit in mijn stoel, we drinken iets kouds en zien hoe de avond er langzaam maar definitief aankomt. Zo leer ik nooit zeilen. Heerlijk is het hier.

Een week later piept de appgroep als een wilde.

Die windvlagen! En heb je die regen gezien?

Ik neem aan dat we niet gaan.

Onverantwoord?

Mijn vingers hangen even boven mijn telefoon, maar dan typ ik: Ik wil wel.

Prima, Wieke. Zie je om 7.

WAT.

Nou, ik blijf mooi thuis. Zie je volgende week.

Jullie gaan toch wel reven, hè?

Ik ben doorweekt voordat we de haven uit zijn. De regenjas die ik aanheb heeft niets te maken met zeilen. Voor mijn zeillesen begonnen had ik mijn kledingkast gescand op wat ik aan kon doen: gympen en een regenjas, bergschoenen voor als het kouder zou zijn. Waarom nu al een echt zeilpak kopen? Ik had alleen nog maar aan Coca-Colazeilen gedaan: met een drankje in de hand een beetje ronddobberen. Ik heb nog geen verantwoordelijkheid gedragen, er is nog niets misgegaan. En hoe had

het eruitgezien als ik in *full gear* op les 1 aangekomen zou zijn?

Als ik bij de mast sta en de vallen losmaak druipt de regen mijn mouwen in. Dit is niet de eerste keer in mijn leven dat ik spijt van een beslissing heb.

‘Let op! De wind komt er zo in, daar om de hoek.’

De instructeur heeft geen woord te veel gezegd. Zodra we naar stuurboord de hoek omgaan, pakt de wind onze polyvalk en neemt haar als speeltje mee de rivier op. Ha, toch nog een boot! Mooi, daar ga ik eens even mee over het water rauzen. We zijn speelgoed geworden.

Paf. We liggen meteen op een oor en de instructeur en ik zetten ons klem met onze voeten tegen de rand van de kuip. Ik zie dat de veter van mijn schoen los is. Straks gaat dat ding nog overboord. Bij kalm weer is er eindeloos gepraat over wat te doen bij harde wind, bij onverwachte gebeurtenissen op het water. Zodra het in de praktijk zover is, kan er niet meer uitgebreid worden gepraat. Mijn medezeiler tijdens deze stormachtige loeisessie stort voor het eerst sinds ik hem ken geen pagina's vol theorie de kuip in. Zijn hand klemt om het roer, zijn ogen priemen door de natte brillenglazen.

‘Fok aan.’

Ik probeer de schoot dichter naar me toe te halen.

‘Niet om je handen doen.’ We racen dwars de rivier over, recht op de wal aan de overkant af. De lijn striemt in mijn vingers. ‘Ik krijg hem niet strakker.’ Zeilhandschoenen. Blijken die dingen opeens nut te hebben! Ik zet ze op mijn lijstje Aanschaffen.

‘We gaan overstag. Daarna neem jij het over.’

Ik? Maar ik kan helemaal niet zeilen. Hallo, waarom denkt hij